

Skjøtselsplan for Rekanes, Nome kommune, Vestfold og Telemark

Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype

Figur 1 Dronebilde av delområde 1 på Rekanes (Foto: L. Hoch 2023).

TITTEL:

Skjøtselsplan for Rekanes, Nome kommune, Vestfold og Telemark. Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype.

FORFATTER(E):

Lea Hoch

REFERANSE:

Hoch, L. (2024). *Skjøtselsplan for Rekanes, Nome kommune, Vestfold og Telemark. Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype.* (DNV Rapport 2024:13)

DATO:

11.04.2024

RAPPORT NR./

DNV Rapport 2024:13

PROSJEKTNR:

329

AMTALL SIDER:

28

OPPDRAGSGIVER:

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

KONTAKTPERSON:

Hanne Thoen

SAMMENDRAG:

Naturtypen artsrik slåttemark er kritisk truet (CR) ifølge Norsk rødliste for naturtyper, og ble i 2011 utvalgt naturtype (UN) med en viss beskyttelse gjennom lov om Naturmangfold. På oppdrag for Statsforvalteren i Vestfold og Telemark fikk Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS, i 2023 i oppdrag å revidere skjøtselsplanen for slåttemarkene på Rekanes i Nome kommune.

I 2024 var det 13 år siden første skjøtselsplan ble utarbeid av Knut Volland v/Norsk Landbruksrådgivning. Målene fra den første skjøtselsplanen er overholdt og tiltakene fulgt. Engen er i hevd og tilstanden er god. Det er registrert en rekke habitatspesifikke arter. Planområdet er utvidet med fire mindre delområder i forhold til tidligere plan. Målene og tiltakene fra første plan videreføres i denne planen.

Skjøtselsplanen inneholder råd og anbefalinger for skjøtsel av slåttemarka på bruket, samt redegjørelse for verdivurdering av naturkvalitetene på lokaliteten. Revideringsprosessen har bestått i befaring i felt sommeren 2023 sammen med grunneieren.

FYLKE:

Vestfold og Telemark

KOMMUNE:

Nome

STED/LOKALITET:

Flåbygd

GÅRD/BRUK

Rekanes

DOKKADELTAET

Forord

Utarbeidelse av skjøtelsesplanen for Rekanes i Nome kommune er utført på oppdrag fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Skjøtelsesplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den kritisk trua naturtypen slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype slåttemark. Den baserer seg på feltbefaring og intervjuer med grunneieren.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av slåttemark på Østlandet. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den inneholder i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Vi takker grunneier Even Svarerud for samarbeid og Statsforvalteren i Vestfold og Telemark for oppdraget og oppfølging av arbeidet.

Odnes, 11.04.2024

Lea Hoch

Innhold

Forord	3
Slåttemark på Østlandet	5
Skjøtselsplan for Rekanes.....	7
1.1 Innledning.....	7
1.2 Hensyn og prioriteringer	9
1.3 Tradisjonell og nåværende drift	10
1.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen.....	10
1.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer.....	10
1.6 Evaluering/vurdering av skjøtselen	11
1.7 Mål for verdifull slåttemark	12
1.8 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode) ...	12
1.9 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)	13
1.9.1 Slått.....	13
1.9.2 Beiting	13
1.10Andre aktuelle skjøtselstiltak	14
1.11Oppfølging av skjøtselsplanen	15
1.12Bilder fra lokaliteten(e).....	16
Vedlegg 1 – Lokalitetsbeskrivelser	21
Vedlegg 2 – Arter.....	24
Vedlegg 3 Tiltakslogg, grunneiers notater.....	26
Vedlegg 4 Overvåkning, logg	27
Litteratur.....	28

Slåttemark på Østlandet

Tradisjonelle slåttemarker er naturenger i inn- og utmark med ville plantearter, som har blitt slått for å skaffe vinterfôr til husdyra. Slåttemarkene ble gjerne slått seint i sesongen, etter at de fleste plantene hadde blomstra og satt frø. De er ofte overflatelydda for stein, men har i mindre grad vært oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og er ikke- eller i liten grad gjødsla. Slåttemarkene har tradisjonelt vært høstbeita og kanskje også vårbeita. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer imidlertid fra sted til sted.

Slåttemarkene er ofte urterike (blomsterrike), og omtales gjerne som «blomsterenger». De huser også ofte et stort mangfold av insekter.

Artssammensetningen i slåttemarkene kan variere mye på grunn av forskjeller i jordsmonn, høyde over havet m.v. Etter fuktighetsforholdene skilles det mellom tørreng, friskeng og fukteng.

I tørr-friskengene på Østlandet vokser vanlige arter som grasene gulaks og engkvein, samt bleikstarr, ryllik, blåklokke, tepperot, øyentrøst, gjeldkarve, smalkjempe, tirltunge, hårsveve, småengkall, prestekrage, engtjæreblom, engnellik, storblåfjær, hvitmaure, rødkløver, engknoppurt og rødknapp, men også sjeldnere arter som den trua arten solblom.

To enger i Flesberg. Over: Tørreng med engtjæreblom, prestekrage, gulaks, tirltunge, stemorsblom. Bildet t.h viser kattefot som ofte vokser tørt og på grunnlendt mark. Under: rikere og friskere eng med brudespore, hjertegras (bilde t.h), harerug, blåfjær, småengkall, rødkløver, gulaks, fuglevikke, tepperot m.m. Alle foto: Ellen Svalheim.

Hvis jordsmonnet har litt kalkinnhold kan man også finne gulmaure, vill-løk, flekkgrisøre, vill-lin, flekkmure, rundskolm, fagerknoppurt, dunkjempe, smalfrøstjerne, marianøkleblom, orkideer som brudespore og hvitkurle, grasarter som dunhavre og hjertegras samt den lille bregnen marinøkkel. Også den sørlige orkideen søstermarihånd kan inngå i slike enger. I seterområdene tilkommer fjellarter som fjelltimotei, setermjelt, blåmjelt, fjellbakkestjerne, fjellfiol og fjellnøkleblom.

Stølsvoll i Valdres med prestekrage, blåklukke, småengkall, fjellgulaks og ulike marinøkler. I seterområdene vokser gjerne engarter fra lavlandet sammen med fjellplanter som fjelltimotei (t.h.). Begge foto: Ellen Svalheim.

I frisk slåttemark (dvs. litt fuktigere eng) vokser relativt høyvokste arter som skogstorkenebb, hvitbladtistel, rød jonsokblom, enghumleblom, og ballblom, men også lavere arter som gulaks, ryllik og harerug vokser der. Litt kalkkrevende arter som skogmarihånd og stortveblad kan forekomme, og i fjellet kommer arter som svarttopp til. Fuktenger domineres gjerne av gras- og starrarter samt vanlige arter som enghumleblom og myrfiol. Hanekam kan også være et karakteristisk innslag. Hvis fuktenga er kalkpåvirket kan man finne mer krevende arter som stortveblad.

Frisk- fuktig eng i Kongsberg kommune med bl.a. ballblom, skogstorkenebb, enghumleblom og engsyre. T.h.: I fuktige enger på Østlandet vokser gjerne hanekam. Foto: Ellen Svalheim.

Mange gamle slåttemarkar brukes i dag til beite eller er grodd igjen. «Tradisjonelle» slåttemarkar har derfor blitt svært sjeldne og det er spesielt viktig at gjenværende slåttemarkar holdes i hevd. Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i veiledningsheftet, og konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtelsesplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene finnes i Bondens kulturmarksflora for Østlandet (Bele, Svalheim & Norderhaug, 2011). Mye av denne teksten om slåttemark på Østlandet er hentet fra den.

Skjøtselsplan for Rekanes

GRUNNEIER: Inger Økern Svarerud og Morten Svarerud		ANSVAR SKJØTSEL: Even Svarerud		LOKALITETSVERDI: Svært stor verdi BN00109508, NINFP2310124133, NINFP2310146651, NINFP2310146650	
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 20.02.2011			DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 01.07.2010		
DATO REVIDERING: 11.04.2024			DATO BEFARING (REVIDERING): 20.06.2023		
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM): Samtale med Even Svarerud under befaringen.					
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV: Knut Volland				FIRMA:	
REVIDERT UTGAVE UTFORMET AV: Lea Hoch				Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS	
UTM SONE LOKALITET(ER): 32 W	NORD: 6575236	ØST: 497318	GNR./BNR.: 115/35		
NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN- /NATURBASE LOKALITET:		DEL AV VERNEOMRÅDE:	DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP:		
Skjøtselsplan: 5 delområder på til sammen 13,5daa		nei	nei		
Naturbase: 3 delområder på til sammen 7,9 daa					

1.1 Innledning

Rekanes ligger vest i Nome kommune i Flåbygd, 9 km nordvest for Lunde. Engene ligger i sørvestvendt skråning mot Flåvatn (80 moh.).

Berggrunnen i området består av granittisk gneis og er dermed relativt kalkfattig. Løsmassene dannes av breelavsetninger (NGU). Området ligger i sørboreal sone i svakt oseanisk seksjon (Moen, 1998, s. 19).

Denne planen er en revisjon av tidligere plan fra 2011 (Volland, 2011). Formålet med revisjonen er i første omgang å gi oppdaterte skjøtselsråd basert på den utviklingen som har vært siden forrige planperiode. Lokaltetene ble registrert etter Direktoratet for naturforvaltning sin håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning, 2007) ved første planrunde, men er i denne omgang kartlagt på nytt etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks basert på NiN2 (Miljødirektoratet, 2023). De to instruksene inneholder litt ulike utvalg av typer og definisjoner av disse, samt retningslinjer og regler for kartlegging. Dette medfører noen endringer som her

gir seg utslag i form og utstrekning på figurer og lokalitetskvalitet. I tillegg til det tidligere avgrensede området, ble også engarealet nærmere gården og to nye slåttmarker kartlagt (Figur 3) og disse inkluderes nå i skjøtselsplanen.

Skjøtselsplanen er ikke bindende for grunneier, men skal være et hjelpemiddel for videre skjøtsel av området.

Lokalitetene ble i 2023 kartlagt etter Miljødirektoratets instruks som kalkfattige til intermediære enger med varierende hevdpreg (T32-C-1, T32-C-2, T32-C-4 og T32-C-6) og det ble avgrenset tre slåttmarker (tabell 1). Siden slåttmark er en utvalgt naturtype, har lokalitetene etter Miljødirektoratets instruks **svært stor verdi**. I denne planen er slåttmerkene delt opp i 5 ulike områder for å kunne tilpasse skjøtselen til ulike utforminger og hevdpreget.

Det er ikke registrert rødlistede karplanter på Rekanes. Men det er funnet noen krevende arter som grov nattfiol, nattfiol, engtjæreblom og blåmunke.

Figur 2 Plassering av Rekanes i Flåbygd, Nome kommune.

Tabell 1 Naturtypelokaliteter som forekommer på Rekanes, omtrentlig utstrekning, og kvalitetsvurderinger etter Miljødirektoratet sin kartleggingsinstruks. Under RL (rødliste) er status EN = sterkt trua (endangered) og UN = utvalgt naturtype.

Lokalitetsnavn	Del-område	Naturtype	RL	Areal (daa)	Tilstand	Naturmangfold	Kvalitet	Lokalitetsverdi
Rekanes Ø 1	1	Slåttemark	EN, UN	5,8	God	Moderat	Høy	Svært stor
Rekanes Ø 2	4	Slåttemark	EN, UN	0,9	Moderat	Moderat	Moderat	Svært stor
Rekanes N	2 og 3	Slåttemark	EN, UN	1,2	God	Moderat	Høy	Svært stor
-	5	Ikke Naturtype, men potensial til å bli det	-	1,5	-	-	-	-

1.2 Hensyn og prioriteringer

Selv om det ikke lenger er aktivt gårdsbruk med dyrehold på Rekanes, legger grunneieren en stor innsats i å ta vare på slåttemarkene rundt gården.

Alle delområdene er biologisk verdifulle, men ift. prioritering peker delområdene 1,2 og 3 seg ut som de biologisk mest verdifulle områdene.

Figur 3 Skjøtselssoner på Rekanes. Kun område 1 er beskrevet i forrige skjøtselsplan, men også områdene 2 - 5 har blitt skjøttet de siste årene.

1.3 Tradisjonell og nåværende drift

Tradisjonell drift

Ifølge Volland (2011) Det ble slutt med husdyr på eiendommen i begynnelsen av 1960 tallet. Etter dette har arealene fortsatt blitt slått en gang pr. år. Før år 2000 ble delområdet 1 gjødslet noe for å øke produksjonen og fordi det da var litt lettere å slå. Mens det enda var husdyr på Rekanes ble noe av de nederste engene på delområde 1 brukt til poteter.

Nåværende drift

Bruket er ikke i aktiv landbruksdrift i dag. Nåværende grunneier kjøpte eiendommen i 2017 og har videreført skjøtselen av slåttemarkene gjennom sen slått, bakketørring av gras, raking og bortfrakting av plantematerialet. Delområdene 1 og 2 har blitt slått årlig, mens delområdene 3, 4 og 5 har blitt holdt åpen med sporadisk slått med ryddesag.

1.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

Skjøtselen av delområde 1 har blitt gjennomført i tråd med anbefalingene fra forrige skjøtselsplan og målene fra forrige plan er møtt.

Delområdene slås med tohjulstraktor. Graset bakketørkes i noen dager før det fjernes fra enga og deponeres i utkanten av enga eller i skogen. Det legges inn en stor dugnadsinnsats med hele familien for å få slått engene i sommerferien.

1.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

Det er vanskelig å si noe helt sikkert om utviklingen av artssammensetninga i engene da den tidligere skjøtselsplanen ikke inneholder en utfyllende artsliste, men siden skjøtselsrådene er blitt fulgt og området er i aktiv drift er det lite som tilsier at artssammensetningen har endret seg stort. Mange av de samme karplantene nevnt i forrige skjøtselsplan er registrert på nytt i 2023. Det er ikke registrert rødlistede arter.

Område 1 bærer preg av lang kontinuitet som slåttemark og fremstår som åpen og holdt i hevd med få gjengroingsarter i kantsonen. Feltsjiktet er relativt artsfattig og bærer preg av tørre forhold og lite næringsstofftilgjengelighet, hvilket kan gjøre enga til et bra voksested for konkurransesvake arter og insekter. Grunneieren har slått området årlig og har gjennomført tynning av lauvtrær i kantsonen nord for området. Det er noe ospeoppslag i kantsonen.

Område 2 består av en slåttemark som bærer preg av lang kontinuitet som slåttemark, men med noe gjødslingspåvirkning. Tidligere kan området ha blitt noe gjødslet, men dette gjøres ikke nå.

Område 3 er et lite område med slåttemark mellom plenen og bart fjell nord for gården. Området bærer noe preg av gjengroing med lauvoppslag, lyng og opphoping av strø. Det forekommer noen stubber etter fjerning av større trær.

Område 4 er svært variert med både fuktige og tørre partier. De fuktige partiene er frodige med forekomst av flekkmarihand, mjørdurt og hundegras, mens tørrere områder har typisk slåttemarksflora med hvitmaure, hårsveve, ryllik, rødknapp, firkantperikum, nattfiol og røsslyng m.fl. På befaringen ble det observert noe opphoping av daugras.

Område 5 er preget av fuktigere forhold og er ikke kartlagt som naturtype på grunn av høy næringsstofftilgjengelighet og forekomst av arter som indikerer dette (stormaure, mjørdurt, hundegras, m.fl.). Noen flekker er derimot tørrere med forekomst av storblåfjær, tepperot, hvitmaure, tiriltunge m.fl. Området inkluderes i skjøtselsplanen på grunn av potensial til å utvikle en variert og artsrik eng om den skjøttes årlig. Grunneieren har gjennomført krattrydding på området for å holde det åpent.

1.6 Evaluering/vurdering av skjøtselen

OPPSUMMERENDE VURDERING	I HØY GRAD	I MIDDELS GRAD	I LITEN GRAD
Har skjøtselen vært tilfredsstillende for å oppnå målene, jf skjøtselsplanen som nå revideres?	X		
Bør skjøtselen endres for neste skjøtselsplanperiode (neste 5 år)?		X	
Er det realistisk at lokaliteten holdes i hevd de neste 5 åra?	X		

Begrunnelse:

- Skjøtselen av slåttemarkene har fulgt den tradisjonelle driften av området og er gjennomført i tråd med anbefalingene gitt i forrige skjøtselsplan.
- Slåttemarkene slås med liten tohjulstraktor, graset bakketørkes i noen dager og blir deretter fjernet.
- Skjøtselsplanområdet er utvidet med 4 mindre delområder rundt gården, disse har også vært i tradisjonell skjøtsel lenge.
- Delområdet 1 kan slås hvert 2. år i stedet for årlig på grunn av skrint og tørkeutsatt jordsmonn og lavvokst vegetasjon, men ospeoppslag bør fjernes årlig.

1.7 Mål for verdifull slåttemark

<p>HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E):</p> <p>Bevare lysåpen slåttemark med et variert artsmangfold knyttet til denne naturtypen og få gjengroingsarter.</p>
<p>EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER (utover hovedmål):</p> <p><u>Område 1:</u> Ingen eller lite einstape i kantsonen. Lite ospeoppslag.</p> <p><u>Område 2:</u> Videreføre tradisjonell skjøtsel. Forekomst av grov nattfiol bevares.</p> <p><u>Område 3:</u> Gjenoppta årlig skjøtsel med sein slått og fjerning av gras.</p> <p><u>Område 4:</u> Gjenoppta årlig skjøtsel med sein slått og fjerning av gras. Forekomst av nattfiol bevares.</p> <p><u>Område 5:</u> Gjenoppta årlig skjøtsel med sein slått og fjerning av gras.</p>
<p>TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE:</p> <p>Opprettholde eller øke dagens mangfold av kulturmarksarter.</p>

1.8 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UGE)
<p>Rydding i kantsoner</p> <p>Det kan med fordel tas ut flere busker og trær i kantsonen, særlig rundt delområde 1. Ved rydding av osp bør trærne ringbarkes for å unngå store mengder ospeoppslag. Trærne vil da dø i løpet av 2 – 3 år og kan ryddes bort deretter.</p>	Ved behov	Delområde 1, 2 og 3	Juli - mars
<p>Restaurering delområde 3</p> <p>Fjerne lauvoppslag med ryddesag. Restaureringsslått. Stubber fjernes ved å kappe dem på bakkenivå. Stubber bør ikke være til hinder for framtidig slått.</p>	1. prioritet	Delområde 3 (0,2 daa)	Juli - august

1.9 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)

1.9.1 Slått

SLÅTTETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Slått delområde 2, 4 og 5 I alle delområdene fortsettes slått på sensommeren (etter 10.07.) etter at de fleste plantene har blomstret og satt frø. Slått gjennomføres med lette og skjærende redskap som tohjulsslåmaskin eller ljà, kantsoner og steinete/bratte partier kan også slås med ryddesag. Gresset bakketørkes i noen dager før det rakes sammen og fjernes fra områdene. Det er en fordel for insekter og karplanter at slåttene pågår over et lengre tidsrom på sommeren.	1. prioritet, årlig	2, 4 og 5 (ca. 3,4 daa)	Juli og aug.
Slått delområde 1 og 3 Siden disse delområdene er svært tørre og næringsfattige, kan slått på ettersommeren gjennomføres hvert 2. år.	1. prioritet, hvert 2. år	1 og 3 (6 daa)	Juli og aug.

Generelt gjelder for skjøtselsslått:

- Slåttene bør skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting!
- Graset bakketørkes 2-3 dager før det fjernes fra området.
- Områdene kan slås med liten lett traktor med slåmaskin, tohjulsslåmaskin eller ljà, avhengig av bratthet. Ryddesag med trekantblad kan også benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i de fuktige partiene, som kan påføre komprimering av jorda og kjøreskader.
- Ikke bruk kunstgjødsel, gylle og bløt husdyrgjødsel.

1.9.2 Beiting

BEITETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Høstbeite Beiting med småfe eller lette storferaser på høsten i 2 – 3 uker etter slåttene kan med fordel gjennomføres årlig på alle delområder. Siden det ikke er dyr på Rekanes pr dags dato er det ikke mulig å få gjennomført høstbeiting.	Ikke prioritert	Alle delområder	Sept. og okt.

Generelt gjelder for beiting i slåttemark:

- Beiting er positivt for slåttemarka, og har vært tradisjon mange steder.
- Høstbeiting hindrer opphopning av daugras (som gir grønngjødsling) og letter spiringen neste vår.
- Beiting gir tråkkspor som frøplanter kan spire i.
- Hvis arealet vårbeites, utsettes slåtten (da blomstring/frøsetting kommer seinere i gang).
- Unngå tilleggsfôring inne på slåttemarka.
- Sett alltid dyrevelferden og fôrtilgangen i høysetet.
- Tunge storferaser bør ikke beite slåttemark (pga. tråkkskader).
- Slåttemark med rik vårblomstring (f.eks. med tidligblomstrende orkideer og marinøkler) bør ikke beites.
- Beit gjerne nærliggende skog, hagemark eller naturbeiter i sammenheng med slåttemarka. Det vil gi utveksling av frø og gener mellom ulike arealer.
- Isådde, fulldyrka kulturenger bør ikke beites sammen med slåttemarka. Dette for å hindre spredning av uønska arter inn i slåttemarka.

1.10 Andre aktuelle skjøtselstiltak

SLÅTTETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Rydde lauvoppslag Lauvoppslag, særlig ospeskudd bør ryddes unna årlig. De årene engene ikke slås med tohjulsslåmaskin bør dette skje ved hjelp av ryddesag eller ved manuell klipping med greinsaks. Kvist og greiner ryddes unna for å ikke være til hinder for slåtten og for å ikke gjødsle slåttemarken.	Årlig	Delområde 1 og 3	Juni – aug.
Skjøtsel av småbiotoper <ul style="list-style-type: none"> - Steinrøyser og steinmurer holdes lysåpne. - Kvisthauger og dødved som skaper leveområder for insekter og sopp. - Fristilling av gamle trær med vid krone. - Bevare død ved.	Tilpasses grunneierens kapasitet til gjennomføring		

Generelt om skjøtsel av småbiotoper

- Småbiotoper er leveområder for ulike organismer som for eksempel insekter, fugler, amfibier, moser, lav, m. fl.
- Opprettholdes både ved å unngå inngrep og ved aktiv skjøtsel.
- Noen småbiotoper er ustabile og preget av vegetasjon tilpasset det, mens andre er stabile og betinget av kontinuitet i drift eller konstant lysåpne forhold.

- Kulturmarkene har ofte kantsoner i ulike suksesjonsstadier som danner biotoper for ulike arter.
- Store fritstående trær med solbelyste stammer er viktige biotoper for lav, moser, sopp og insekter.
- Steingjerder og rydningsrøyser er habitater for tørketålende moser og lav og mange insekter og amfibier som varmer seg på steinen og søker ly blant steinene, både lysåpne steinrøyser og røyser begrodd med lauvkratt er verdifulle. Unngå å bruke røyser som opplagsplass for hogstavfall og ny rydningsstein.
- Åpne grøfter og dammer var tidligere vanlige i kulturlandskap. Trenger disse vedlikehold bør en unngå å renske om våren og forsommeren.
- Dødved og kvisthauger kan tjene som store insekthoteller.
- Unngå avdrift ved sprøyting eller gjødsling av fulldyrket mark.
- Ta utgangspunkt i den tradisjonelle skjøtselen.

1.11 Oppfølging av skjøtselsplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERES ÅR: 2030
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER: Det kan være interessant å undersøke forekomst av beitemarkssopp og insekter på Rekanes.
GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK SOM ER FINANSIERT DE SISTE 5 ÅRA: Slått av delområde 1.
PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN: Even Svarerud

1.12 Bilder fra lokaliteten(e)

Alle bilder er tatt av Lea Hoch under befaringen i juni 2023.

Figur 4 Delområde 1 bærer preg av kalkfattige, tørre og næringsfattige forhold. Det er relativt få urteplanter og dominans av finnskjegg og rødsvingel. Enga har blitt slått årlig.

Figur 5 Delområde 1. Ospeoppslag i kantsonen mot skogen må ryddes årlig.

Figur 6 Noe gjengroing med einstape i kantsonen av delområde 1. Utbredelsen bør ikke øke i omfang.

Figur 7 Dronebilde av Reknes med skjøtselområdene 2 - 5. markert med gult.

Figur 8 Delområde 2 er noe frodigere enn delområde 1, forekomst av grov nattfiol.

Figur 9 Delområde 3 har ikke blitt slått årlig og har restaureringsbehov. Et variert artsmangfold tyder på at dette området ikke er gjødslet.

Figur 10 Øvre deler av delområde 4 med forekomst av nattfiol.

Figur 11 Nedre deler av delområde 4. Ved vannet er enga fuktig med forekomst av flekkmariland, mens øvre del er tørrere med forekomst av finnskjeff og tepperot. Mye daugras tyder på at området ikke har blitt slått årlig.

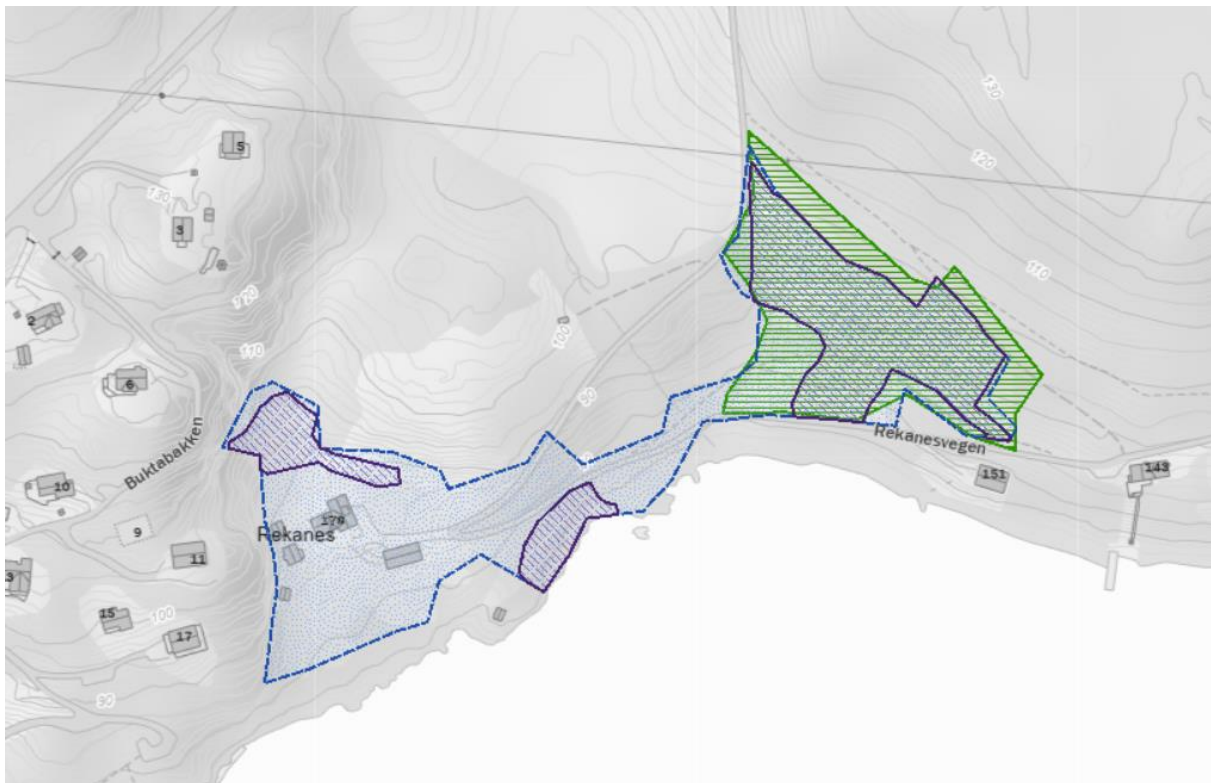

Figur 12 Delområde 5 er frodig med høyere næringsstoffnivåer, men kan restaureres tilbake til slåttemark ved gjenoptakelse av årlig slått og fjerning av plantemateriale.

Figur 13 Flekkmarihand i delområde 4 (t.v.) og grov nattfiol i delområde 2 (t.h.)

Vedlegg 1 – Lokalitetsbeskrivelser

Figur 14 Tidligere kartlegging etter DN13 markert i grønt, ny kartlegging etter Miljødirektoratets instruks markert med fiolett. Prosjektområdet er markert med blått. (naturbase)

Områdenavn	Reknes Ø 1
NiN-ID	NINFP2310124133
Naturtype	Slåttemark (CR)
Lokalitetskvalitet	Høy kvalitet
Størrelse	5805 m2
Kartleggingsenhet(er)	T32-C-2, T32-C-1, T32-C-4
Kartlagt dato	20.06.2023
Kartlagt av	Lea Hoch v/ Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS
Tilstand	God
Tilstandsbeskrivelse	Tilstand er vurdert til god. Enga slås tilsvarende ekstensiv bruk og er intakt. Vegetasjonen tyder på at enga ikke har vært gjødsla. Det er ikke funnet fremmede arter på lokaliteten.
Naturmangfold	Moderat
Naturmangfoldsbeskrivelse	Naturmangfold er vurdert til moderat på grunn av størrelse og habitat spesifikke arter. Enga er av moderat størrelse og det ble funnet noen habitatspesifikke arter. Enga er hovedsakelig frisk og kalkfattig og to kartleggingsenheter forekommer med over 20% dekning. Ingen

	rødlistearter av karplanter, moser, sopp og lav ble registrert og ingen rødlistearter av karplanter, moser, sopp og lav er kjent fra før . Det knytter seg noe usikkerhet til vurderingen av naturmangfold, ettersom lokaliteten ikke ble undersøkt i soppsesong og det kan finnes rødlista beitemarkssopp som ikke viste seg under befaring av lokaliteten. Funn av flere rødlista sopparter vil kunne heve naturmangfoldsvurderingen til stor.
--	--

Områdenavn   Rekanes Ø 2

NiN-ID	NINFP2310146651
Naturtype	Slåttemark (CR)
Lokalitetskvalitet	Moderat kvalitet
Størrelse	871 m2
Kartleggingsenhet(er)	T32-C-1, T32-C-6
Kartlagt dato	20.06.2023
Kartlagt av	Lea Hoch v/ Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS

Tilstand	Moderat
Tilstandsbeskrivelse	Tilstand er vurdert til moderat på grunn av rask suksesjon. Enga slås tilsvarende nokså ekstensiv bruk og er intakt, men bærer noe preg av redusert hevd og er fortsatt i en brakkleggingsfase. Vegetasjonen tyder på at enga tidligere kan ha vært gjødsla, men den gjødsles ikke nå. Det er ikke funnet fremmede arter på lokaliteten.

Naturmangfold	Moderat
Naturmangfoldsbeskrivelse	Naturmangfold er vurdert til moderat på grunn av habitat spesifikke arter. Enga er av liten størrelse og det ble funnet noen habitatspesifikke arter. Enga er hovedsakelig frisk og kalkfattig og to kartleggingsenheter forekommer med over 20% dekning. Ingen rødlistearter av karplanter, moser, sopp og lav ble registrert og ingen rødlistearter av karplanter, moser, sopp og lav er kjent fra før. Det knytter seg noe usikkerhet til vurderingen av naturmangfold, ettersom lokaliteten ikke ble undersøkt i soppsesong og det kan finnes rødlista beitemarkssopp som ikke viste seg under befaring av lokaliteten. Funn av flere rødlista sopparter vil kunne heve naturmangfoldsvurderingen til stor.

Områdenavn   Rekanes N 1

NiN-ID	NINFP2310146650
Naturtype	Slåttemark (CR)
Lokalitetskvalitet	Høy kvalitet
Størrelse	1199 m2
Kartleggingsenhet(er)	T32-C-1, T32-C-4
Kartlagt dato	20.06.2023

Kartlagt av	Lea Hoch v/ Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS
Tilstand	God
Tilstandsbeskrivelse	Tilstand er vurdert til god. Enga slås tilsvarende ekstensiv bruk og er intakt. Vegetasjonen tyder på at enga tidligere kan ha vært gjødsla, men den gjødsles ikke nå. Den samlede effekten av fremmede arter er vurdert til svak.
Naturmangfold	Moderat
Naturmangfoldsbeskrivelse	Naturmangfold er vurdert til moderat på grunn av funn av habitat spesifikke arter. Enga er av liten størrelse og det ble funnet noen habitatspesifikke arter. Enga er hovedsakelig frisk og intermediær og to kartleggingsenheter forekommer med over 20% dekning. Ingen rødlistearter av karplanter, moser, sopp og lav ble registrert og ingen rødlistearter av karplanter, moser, sopp og lav er kjent fra før. Det knytter seg noe usikkerhet til vurderingen av naturmangfold, ettersom lokaliteten ikke ble undersøkt i soppsesong og det kan finnes rødlista beitemarkssopp som ikke viste seg under befarig av lokaliteten. Funn av flere rødlista sopparter vil kunne heve naturmangfoldsvurderingen til stor.

Vedlegg 2 – Arter

Tabell 2 Artsliste Rekanes, registreringer gjort i juni 2023. Listen er ikke utfyllende.

Vitenskapelig navn	Norsk navn
<i>Phedimus aizoon</i>	rakbergknapp
<i>Ajuga pyramidalis</i>	jonsokkoll
<i>Luzula multiflora</i> subsp. <i>multiflora</i>	engfrytle
<i>Stellaria graminea</i>	grasstjerneblom
<i>Geum rivale</i>	enghumbleblom
<i>Solidago virgaurea</i>	gullris
<i>Rubus saxatilis</i>	teiebær
<i>Galium album</i>	stormaure
<i>Trifolium medium</i>	skogkløver
<i>Agrostis capillaris</i>	engkvein
<i>Populus tremula</i>	osp
<i>Scrophularia nodosa</i>	brunrot
<i>Geranium sylvaticum</i>	skogstorkenebb
<i>Polygala vulgaris</i>	storblåfjær
<i>Carex leporina</i>	harestarr
<i>Festuca rubra</i>	rødsvingel
<i>Anemone nemorosa</i>	hvitveis
<i>Pilosella peleteriana</i>	mattesveve
<i>Pilosella officinarum</i>	hårsveve
<i>Lotus corniculatus</i>	tiriltunge
<i>Corylus avellana</i>	hassel
<i>Betula pubescens</i>	bjørk
<i>Pinus sylvestris</i>	furu
<i>Frangula alnus</i>	trollhegg
<i>Hieracium umbellatum</i>	skjermsveve
<i>Rumex acetosella</i>	småsyre
<i>Vaccinium myrtillus</i>	blåbær
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	tyttebær
<i>Nardus stricta</i>	finnskjegg
<i>Calluna vulgaris</i>	røsslyng
<i>Ranunculus acris</i> subsp. <i>acris</i>	engsoleie
<i>Trifolium pratense</i>	rødkløver
<i>Vicia cracca</i>	fuglevikke
<i>Veronica officinalis</i>	legeveronika
<i>Hylotelephium maximum</i>	smørbutikk
<i>Lathyrus linifolius</i>	knollerteknapp
<i>Platanthera chlorantha</i>	grov nattfiol
<i>Hypericum maculatum</i>	firkantperikum
<i>Achillea millefolium</i>	ryllik
<i>Rubus fruticosus</i> agg.	bjørnebær- gruppa

<i>Viscaria vulgaris</i>	engtjæreblom
<i>Dactylis glomerata</i>	hundegras
<i>Dactylorhiza maculata</i> subsp. <i>maculata</i>	flekkmariband
<i>Potentilla erecta</i>	tepperot
<i>Filipendula ulmaria</i>	mjødurt
<i>Potentilla norvegica</i> subsp. <i>norvegica</i>	norsk mure
<i>Jasione montana</i>	blåmunke
<i>Campanula rotundifolia</i>	blåklokke
<i>Knautia arvensis</i>	rødknapp
<i>Platanthera bifolia</i>	nattfiol
<i>Hypericum perforatum</i>	prikkperikum
<i>Sorbus aucuparia</i>	rogn
<i>Trifolium repens</i>	hvitkløver
<i>Leucanthemum vulgare</i>	prestekrage
<i>Plantago lanceolata</i>	smalkjempe
<i>Pteridium aquilinum</i>	einstape
<i>Melampyrum pratense</i>	stormarimjelle

Vedlegg 3 Tiltakslogg, grunneiers notater

[Her er det plass for grunneier å føre inn sine egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene. Ved å ha slike notater samla, vil det være lettere å sammenstille erfaringene når planen skal revideres. Husk å sett av nok plass/flere sider for dette.]

AREAL/DELOMRÅDE :	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK/ TIMER	ÅR
		[mnd./ dato/uke]		

Vedlegg 4 Overvåkning, logg

[I enkelte tilfelle kan f. eks grunneier/bruker ha interesse av/artskunnskap nok til å telle opp enkeltindivider av særskilte planter innen et avgrensa fast, område på noen få m² hver sesong. Dette kan være verdifull artsinfo å legge til rette for. Å fylle ut en slik tabell kan da være et (overvåknings)tiltak som nevnes under 2.9.3:]

POSISJON/FELT:	ART	DATO	ANTALL INDIVIDER	ÅR

Litteratur

- Direktoratet for naturforvaltning. (2007). Kartlegging av naturtyper—Verdisetting av biologisk mangfold. I *DN-håndbok* (DN-håndbok 13 2. utgave 2006 (Oppdatert 2007); DN-håndbok, Bd. 13, Nummer 2, s. 254 + vedlegg). Direktoratet for Naturforvaltning.
https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/dirnat2/attachment/54/handbok-13-080408_low.pdf
- Miljodirektoratet. (2023). *Kartleggingsinstruks—Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2* (Miljødirektoratet Veileder M-2209 | 2023; s. 375). Miljødirektoratet.
- Moen, A. (1998). *Nasjonalatlas for Norge—Vegetasjon*. Statens Kartverk.
- Volland, K. (2011). *Skjøtselsplan Slåttemark. Rekanes i Nome kommune*. Norsk Landbruksrådgiving Østafjells.
-